

Ο Ιστορικός οικισμός της Ύδρας. Αρχές και στρατηγικές προστασίας και αειφόρου ανάπτυξης

Ελένη Μαϊστρου - Αρχιτέκτων, καθηγήτρια Ε.Μ.Π

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο ιστορικός οικισμός της Ύδρας, ένας ζωντανός οικισμός - που είναι παράλληλα ολόκληρος χαρακτηρισμένος ως αρχαιολογικός χώρος - έχει μία ιδιαίτερη για τον ελληνικό χώρο ιστορική σημασία και εμπεριέχει πολλαπλές υλικές και άυλες αξίες. Το φυσικό και δομημένο τοπίο ως σύνολο και η ιστορική τοπογραφία που συγκροτούν τη συνολική εικόνα, είναι ιδιαίτερα σημαντικά σε αυτόν τον τόπο.

Εκτός όμως από τα ισχυρά στοιχεία του τόπου που τον καθιστούν μοναδικό στον ελληνικό χώρο, στον οικισμό αναγνωρίζονται και μια σειρά προβλημάτων που οφείλονται στην έλλειψη ορθού πλαισίου και κανόνων δόμησης και ελεγχόμενης ανάπτυξης, αλλά και σε έλλειψη πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας, προβλήματα που απειλούν τη μελλοντική του εξέλιξη.

Η εισήγηση θα αναφερθεί στα παραπάνω προβλήματα, και θα αναδείξει τους κοινούς στόχους προστασίας και αειφόρου ανάπτυξης, την ανάγκη ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού και διαχείρισης του χώρου και την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων ιδεών και δράσεων από την τοπική κοινωνία που θα αναδείξουν τον τόπο και θα εμπλουτίσουν τον πολιτιστικό του χαρακτήρα.

Η Ύδρα πρέπει να διατηρηθεί ως ζωντανός οικισμός, καθώς η μουσειακή προστασία αποτελεί πρακτική του 19^{ου} αιώνα. Όμως χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στη διαχείριση της εξέλιξης και ανάπτυξης του οικισμού για να μην αλλοιωθεί η μοναδική φυσιογνωμία του καθώς αυτή σήμερα στον 21^ο αιώνα αποτελεί, όχι μόνον πολιτιστικό πλούτο, αλλά και μοχλό οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Ο ιστορικός οικισμός της Ύδρας, ένας ζωντανός οικισμός - που είναι παράλληλα ολόκληρος χαρακτηρισμένος ως αρχαιολογικός χώρος - έχει μία ιδιαίτερη για τον ελληνικό χώρο ιστορική σημασία και εμπεριέχει πολλαπλές υλικές και άυλες αξίες. Το φυσικό και δομημένο τοπίο ως σύνολο και η ιστορική τοπογραφία που συγκροτούν τη συνολική εικόνα, είναι ιδιαίτερα σημαντικά σε αυτόν τον τόπο.

Η ταυτότητα του τόπου

Η σημαντική ιστορική και αρχιτεκτονική ταυτότητα της Ύδρας διαμορφώθηκε μέσα από την διαχρονική οικιστική της εξέλιξη και τις δραστηριότητες των κατοίκων της, στο χώρο και το χρόνο.

Η γενική εικόνα του τόπου συγκροτείται από την αμφιθεατρική διάταξη των κτισμάτων γύρω από το λιμάνι, το ανάγλυφο του εδάφους, την έντονη παρουσία των βράχων πάνω στους οποίους θεμελιώνονται τα κτίσματα, τον επιβλητικό όγκο των αρχοντικών κτισμάτων, την πυκνότητα δόμησης - ανάλογη με τα χαρακτηριστικά εξέλιξης των επιμέρους περιοχών, και την εναλλαγή χώρων κτισμένων και άκτιστων, όπου είναι έντονη η παρουσία του βραχώδους εδάφους του νησιού. Το φυσικό περιβάλλον περιβάλλει το κτισμένο και είναι αλληλένδετα συνδεδεμένο με αυτό. Οι βραχώδεις λόφοι όπως προβάλλουν στο πολεοδομικό τοπίο, αποτελούν βασικό στοιχείο της ιστορικής φυσιογνωμίας του τόπου, όπως τεκμηριώνεται και από παλιές γκραβούρες και φωτογραφικό υλικό. Το δομημένο τοπίο σαν σύνολο σε συνδυασμό με τα τοπογραφικά και φυσικά χαρακτηριστικά του χώρου έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία τα τελευταία χρόνια, με την εισαγωγή και του νέου όρου του «ιστορικού πολεοδομικού τοπίου» (Vienna Memorandum 2005)

Ο κτιριακός πλούτος, συνίσταται σε κτίρια **αρχοντικά**, με κύριο χαρακτηριστικό τους τον φρουριακό χαρακτήρα και τον μεγάλο και επιβλητικό τους όγκο, κτισμένα τα περισσότερα με εμφανή λιθοδομή σε ισόδομο σύστημα, και σύνθετη μορφή λειτουργικής οργάνωσης, **καπετανεία**, μικρότερης κλίμακας αστικά σπίτια, και απλά **λαϊκά** κτίσματα, ισόγεια ή διώροφα με συνήθως μικρούς ορθογώνιους όγκους. Οι **εκκλησίες**, μικρής κλίμακας ως επί το πλείστον, χαρακτηρίζουν επίσης τον οικισμό και αποτελούν χαρακτηριστικά τοπόσημα στον συνεκτικό ιστό του οικισμού.

Ο πολεοδομικός ιστός χαρακτηρίζεται από στεγασμένα διαβατικά, και εμπλουτίζεται από μικρά πλατώματα στα σημεία συνάντησης των δρόμων, από πεζούλια, σκαλοπάτια, κατώφλια εισόδων, πεζούλες φυτεμένες, μάντρες, ειδικές διαμορφώσεις της βάσης των κτιρίων, θύρες και θυρώματα. Ιδιαίτερη αξία έχει η διαμόρφωση των σημείων σύγκλισης δρόμων, δρόμων - πλατειών και δρόμων - ημιδημόσιων χώρων.

Η παραδοσιακή κοινωνικό - οικονομική ταυτότητα του ιστορικού οικισμού διαβάζεται στη σημερινή αρχιτεκτονική του φυσιογνωμία. Το ναυτικό εμπόριο αποτελούσε την κύρια οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων, ενώ αναφέρονται και οι παραδοσιακές δραστηριότητες ταπητουργίας και κεντημάτων. Στις αρχές του 20ου αιώνα υπήρξε μία σύντομη οικονομική ακμή από την σπογγαλιεία. Σήμερα ο τουρισμός αποτελεί την κύρια οικονομική δραστηριότητα.

Τα άυλα στοιχεία του τόπου περιλαμβάνουν την ιστορία του και τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά του, τη συλλογική μνήμη, το κοινωνικό περιεχόμενο, τις λειτουργίες που έχουν αποκτηθεί διαχρονικά, τις δραστηριότητες, τα ήθη και έθιμα τις πολιτιστικές πρακτικές.

Τα προβλήματα

Εκτός από τα ισχυρά στοιχεία του τόπου που τον καθιστούν μοναδικό στον ελληνικό χώρο, στον οικισμό αναγνωρίζονται και μια σειρά προβλημάτων που οφείλονται στην έλλειψη ορθού πλαισίου και κανόνων δόμησης και ελεγχόμενης ανάπτυξης, αλλά και σε έλλειψη πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας και απειλούν τη μελλοντική του εξέλιξη.

Η Ύδρα σήμερα αποτελεί πόλο έλξης μεγάλων επιχειρηματικών συμφερόντων, λόγω του μοναδικού και διατηρημένου ιστορικού της χαρακτήρα σε συνδυασμό με την εγγύτητα της στην Αθήνα, και παρά την έλλειψη βασικών τεχνικών υποδομών που θα στήριζαν την ανάπτυξη της. Στα πλαίσια ειδικής πολεοδομικής μελέτης που συντάχθηκε στο χρονικό διάστημα 1989 - 90 για τον οικισμό της Ύδρας με στόχο την πολεοδομική του οργάνωση και προστασία, αναγνωρίστηκαν μεταξύ άλλων τα σημεία αλλοίωσης της ιστορικής του ταυτότητας και οι αναμενόμενες μεταλλαγές της φυσιογνωμίας του, με βάση την μέχρι την ημέρα της μελέτης πορεία του και τις τάσεις εξέλιξής του. Τα ίδια προβλήματα εντοπίστηκαν και αναλύθηκαν και σε νεότερες έρευνες που έγιναν για τον κεντρικό τομέα του οικισμού και συνοψίζονται στα ακόλουθα:

1. Ασάφεια ορίων του οικισμού και έλλειψη κανόνων για την εκτός σχεδίου δόμηση

Παρά τις υφιστάμενες προτάσεις του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου που έχει συνταχθεί για τον οικισμό και παρότι έχουν ολοκληρωθεί και οι απαιτούμενες διαδικασίες εγκρίσεων των αρμόδιων φορέων από το 1993, η νομοθετική ρύθμιση των ορίων του οικισμού δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμα. Ιδιαίτερο πρόβλημα αποτελεί και ο καθορισμός του ορίου δόμησης πάνω από το Καμίνι, αλλά και προς την Κιάφα - που αποτελεί την αρχική οικιστική περιοχή στο χώρο - τμήμα της οποίας ουσιαστικά βρίσκεται εκτός των σημερινών ορίων του οικισμού. Δεν θεσμοθετήθηκε και η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου που θα έθετε ειδικούς περιορισμούς χρήσεων και δόμησης στις εκτός σχεδίου περιοχές του νησιού και κατά συνέπεια θα προστάτευε και την περίμετρο εκτός των ορίων του οικισμού, από τη νέα δόμηση.

2. Απουσία οριοθέτησης των δημόσιων αδόμητων χώρων και του παραδοσιακού πολεοδομικού ιστού.

Η έλλειψη κτηματολογίου και η απουσία νομοθετικής οριοθέτησης δημόσιων και ιδιωτικών χώρων και γραμμών δόμησης, οδηγεί στην καταπάτηση δημόσιων ή δημοτικών εκτάσεων και στην μετατροπή τους σε «οικόπεδα». Ως αποτέλεσμα, κτίζονται περιοχές που λόγω των τοπογραφικών και φυσικών χαρακτηριστικών τους ή λόγω της θέσης τους στον οικιστικό ιστό, θα όφειλαν να παραμείνουν αδόμητες και η δόμηση επεκτείνεται σε χώρους που θα όφειλαν να είναι κοινόχρηστοι. Αλλά και ο παραδοσιακός πολεοδομικός ιστός συχνά απειλείται με καταστροφές, αλλοιώσεις, η ι-

διωτικοποίηση, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα ιστορικά διαβατικά που δεν έχουν αποφύγει την πλήρη ή μερική ιδιωτικοποίηση. Τέλος τα ιδιαίτερης αξίας αρχιτεκτονικά στοιχεία του πολεοδομικού ιστού που προαναφέρθηκαν, χρήζουν ειδικής προστασίας από την καταστροφή και την παρατηρούμενη αντικατάστασή τους από κατασκευές τσιμέντου ή μωσαϊκού.

3. Έλλειψη σωστών συντελεστών και κανόνων δόμησης

Ο γενικός καθορισμός συντελεστού δόμησης, που δεν αναγνωρίζει τις ιδιαιτερότητες δόμησης και την υφιστάμενη πυκνότητα των επιμέρους τμημάτων του οικισμού αποτελεί σημαντικό πρόβλημα, καθώς αποκτούν την ίδια πυκνότητα όλες οι περιοχές του οικισμού ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

Η πυκνότητα του οικισμού που θα προκύψει με την εφαρμογή του επιτρεπόμενου σήμερα συντελεστή δόμησης, δεν θα έχει καμιά σχέση με το παρελθόν του οικισμού, όπου υπήρχαν ευδιάκριτες ζώνες αραιότερης δόμησης στις παρυφές του οικισμού αλλά και αδόμητες περιοχές μέσα στον οικισμό και ανάμεσα στο κεντρικό λιμάνι και το Καμίνι.

4. Μετασχηματισμοί, προσθήκες και ανακατασκευή των ιστορικών κτιρίων

Έχουν καταγραφεί μια σειρά παρεμβάσεων στα ιστορικά κτίρια, οι οποίες αλλοιώνουν περισσότερο ή λιγότερο τα ιστορικά κελύφη και οποίες συνίστανται στα παρακάτω: προσθήκες εξωστών, διανοίξεις ή κλείσιμο ανοιγμάτων, αύξηση του ύψους του κτιρίου και ανακατανομή των υψών στους υπάρχοντες ορόφους και προσθήκες χωρίς την προαπαιτούμενη μελέτη ένταξης, ή ευτελείς προσθήκες που προκαλούνται από την τουριστική χρήση των ισογείων. Επίσης παρατηρείται κάλυψη της παραδοσιακής αυλής από όπου γινόταν η είσοδος στην κυρίως κατοικία, αντικατάσταση του τύπου των κουφωμάτων ή του επιχρίσματος και η χρήση ακρυλικών χρωμάτων.

Στον τομέα των επεμβάσεων στα ιστορικά κελύφη διαπιστώνονται λανθασμένες δομικές επεμβάσεις αποκατάστασης ιστορικών κτιρίων, όπως πχ. η αντικατάσταση ξύλινων πατωμάτων με νέα από οπλισμένο σκυρόδεμα, η ενίσχυση τοιχοποιιών με χρήση μανδύα, ανακριβείς αναστηλώσεις και άγνοια των ορθών μεθόδων αποκατάστασης. Επίσης, η ανακατασκευή κτισμάτων που πραγματοποιείται βάσει τεκμηρίων θέτει ερωτήματα ως προς την ορθότητα με την οποία ερμηνεύονται τα διατηρούμενα τεκμήρια.

5. Κοινωνικο-οικονομικές μεταβολές / η άυλη κληρονομιά

Η διατήρηση της άυλης κληρονομιάς είναι τόσο σημαντική όσο και η διατήρηση και η προστασία του κτισμένου περιβάλλοντος. Στην περίπτωση της Ύδρας οι κοινωνικές δραστηριότητες και οι παραδοσιακές ασχολίες και τεχνικές έχουν χάσει την αρχική τους ζωτικότητα, και οι οικονομικές δραστηριότητες εξαρτώνται αποκλειστικά από τον τουρισμό. Η υπερβολική και ανεξέλεγκτη όμως ανάπτυξη του τουρισμού αλλοιώνει τις πολιτιστικές συμπεριφορές, οδηγεί στην τυποποίηση των προϊόντων και των καταστημάτων και στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, λόγω της έντασης της χρήσης. Ο τουρισμός εξάλλου, αποδοτικότερος οικονομικά από τις παραδοσιακές παρα-

γωγικές δραστηριότητες και την κατοικία, εκδιώκει τις αρχικές χρήσεις από τα παλαιά κελύφη και επιβάλλει την εμπορική τους υπερεκμετάλλευση.

Βασικές αιτίες στις οποίες οφείλονται τα παραπάνω προβλήματα είναι, είτε η επιθυμία οικονομικής υπερεκμετάλλευσης είτε η άγνοια του τρόπου διαχείρισης της πολύ σημαντικής κληρονομιάς που διαθέτει ο τόπος.

Οι αρχές της ολοκληρωμένης προστασίας και αειφόρου ανάπτυξης.

Η σημαντική ιστορική και αρχιτεκτονική αξία του οικισμού της Ύδρας, απαιτεί την σύνταξη και την εφαρμογή ενός σχεδίου ολοκληρωμένης προστασίας του και την πειθάρχηση των οικονομικών συμφερόντων στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

Η έννοια της «ολοκληρωμένης προστασίας», όπως έχει προσδιοριστεί σε διεθνείς συνθήκες και κείμενα, συνίσταται στη διαφύλαξη και ανάδειξη του συνόλου των υλικών και άυλων στοιχείων που εκφράζουν την ιστορική, κοινωνική, λειτουργική και πολιτιστική ταυτότητα ιστορικών πόλεων και οικισμών.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι βασικές αρχές της ολοκληρωμένης προστασίας όπως τέθηκαν για πρώτη φορά το 1975 με τη διακήρυξη του Άμστερνταμ και η στρατηγική της αειφόρου ανάπτυξης όπως διαμορφώνεται μέσα από τα σχετικά κείμενα από το 1987 και μετά, έχουν ταυτόσημους στόχους: Τη διατήρηση του περιβάλλοντος (φυσικού και δομημένου) την ελάττωση της «κατανάλωσης» της γης (με έλεγχο της πυκνότητας δόμησης, και των επεκτάσεων), τη διατήρηση των πολιτιστικών και φυσικών πόρων και της ποικιλίας των χρήσεων, τη διατήρηση υγιούς οικονομικής βάσης (γεωργική γη, παραδοσιακά βιοτεχνικά επαγγέλματα) και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Τέλος, σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις αναφέρεται και η ανάγκη συμμετοχής από την τοπική κοινωνία

Στην πρόσφατη διατύπωση των αρχών «για την προστασία και διαχείριση ιστορικών πόλεων και οικισμών» που συντάχθηκαν στη Valetta και υιοθετηθήκαν από το διεθνές Icomos το 2011:

«Η προστασία των ιστορικών πόλεων, οικισμών και αστικών περιοχών και του περιβάλλοντός τους, περιλαμβάνει τις απαραίτητες διαδικασίες για τη συνεκτική ανάπτυξή τους και την αρμονική προσαρμογή τους στη σύγχρονη ζωή. Αφορά την προστασία των υλικών και άυλων στοιχείων της ταυτότητας του τόπου χωρίς να εμποδίζεται η εξέλιξή του. Ένα σχέδιο προστασίας πρέπει να βασίζεται στον πολεοδομικό σχεδιασμό όλης της πόλης και να περιλαμβάνει ανάλυση των αρχαιολογικών, ιστορικών, αρχιτεκτονικών, τεχνικών, κοινωνικών και οικονομικών αξιών. Θα πρέπει να συνδυάζεται με ένα σχέδιο διατήρησης και να συνδυάζεται με μία πρόταση διαχείρισης και να εφαρμόζεται διαρκής παρακολούθηση».

Η Νέα Χάρτα της Αθήνας, που θέτει τις γενικές αρχές πολεοδομικού σχεδιασμού και αντιμετώπισης των προβλημάτων των ευρωπαϊκών πόλεων, αναφέρει πως «ο σχεδιασμός πρέπει να έχει κύριο στόχο του το δημόσιο συμφέρον ξεπερνώντας ιδιωτικά μικροσυμφέροντα». Στις γενικές αρχές του πολεοδομικού σχεδιασμού μεταξύ των άλλων σημείων αναφέρεται ότι «Τα τοπογραφικά χαρακτηριστικά του χώρου ανάπτυξης, το ανάγλυφο του εδάφους και η εδαφοκάλυψη, τα φυσικά στοιχεία του χώρου, οι ανοικτοί χώροι, τα φυσικά μονοπάτια και τα πολιτιστικά και ιστορικά χαρακτηριστικά του χώρου θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν κατά τον πολεοδομικό σχεδιασμό» καθώς

και ότι οι ελεύθεροι χώροι, οι πράσινοι χώροι, και το φυσικό τοπίο αποτελούν σημαντικά στοιχεία στις πόλεις, η διατήρηση των οποίων πρέπει να επιδιώκεται μέσω της πολεοδομικής πολιτικής.

Η Ύδρα πρέπει να διατηρηθεί ως ζωντανός οικισμός, καθώς η μουσειακή προστασία αποτελεί πρακτική του 19ου αιώνα. Όμως χρειάζονται κανόνες εξέλιξης και ανάπτυξης του οικισμού για να μην αλλοιωθεί η μοναδική φυσιογνωμία του καθώς αυτή σήμερα στον 21ο αιώνα αποτελεί όχι μόνον πολιτιστικό πλούτο αλλά και μοχλό οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Προτάσεις ολοκληρωμένης προστασίας

Το Πολεοδομικό Σχέδιο το οποίο προτείναμε και το οποίο επιβεβαιώθηκε και με μεταγενέστερες μελέτες στα πλαίσια μεταπτυχιακών εργασιών σπουδαστών μας, πρότεινε τις απαραίτητες ρυθμίσεις οργάνωσης και προστασίας του χώρου και προέβλεπε:

1. Νομοθετική κατοχύρωση των ορίων του οικισμού και επιβολή ζώνης προστασίας περιμετρικά των ορίων του.
2. Διαμόρφωση συντελεστών κάλυψης και δόμησης κατά γειτονίες, τέτοιων που να μην αλλοιώνουν την ιστορική ανάπτυξη του οικιστικού ιστού και να λαμβάνουν υπόψη τους μεταξύ άλλων: τη θέση της γειτονιάς στον οικισμό, τη μορφολογία του εδάφους, το μέγεθος των ιδιοκτησιών, την ισορροπία των όγκων των κτιρίων σε χαρακτηριστικούς άξονες – δρόμους, καθώς και την επιθυμητή ανάπτυξη του οικισμού.
3. Νομοθετική κατοχύρωση των γεωμετρικών και αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών του παραδοσιακού πολεοδομικού ιστού που αποτελεί ένα κατ' εξοχήν διατηρητέο στοιχείο του οικιστικού συνόλου και όλων των δημοσίων και ιδιωτικών ελεύθερων χώρων, με βάση ένα επικαιροποιημένο κτηματολόγιο και σύνταξη ρυμοτομικού σχεδίου.
4. Διατήρηση ιδιαίτερα των φυσικών εξαρμάτων/λόφων που έχουν ταυτιστεί με χαρακτηριστικές θέσεις και οπτικές του οικιστικού ιστού και αποτελούν στοιχεία της ιστορικής του ταυτότητας.
5. Κανονισμό με τις επιτρεπόμενες και μη επεμβάσεις κατά την φάση της επισκευής και αποκατάστασης των ιστορικών κτιρίων και με σωστή χρήση υλικών και τεχνικών.
6. Καθορισμό πλαισίου αρχών και όρων για την ένταξη των νέων κτισμάτων και των προσθηκών στο ιστορικό περιβάλλον, χωρίς να ανταγωνίζονται τα παραδοσιακά, με προσαρμογή στο ανάγλυφο του εδάφους, με εξασφάλιση της λειτουργικής χρήσης των ακαλύπτων και σύμφωνα με τον χαρακτήρα του διαμορφωμένου πολεοδομικού ιστού.
7. Ενίσχυση της κατοικίας, τη διατήρηση μικρών πυρήνων καθημερινού εμπορίου ανά γειτονιά, την ενίσχυση παραδοσιακών βιοτεχνικών μονάδων, και την οριοθέτηση του χώρου εγκατάστασης νέων τουριστικών μονάδων και τουριστικού εμπορίου.

Παράλληλα, πρώτη προτεραιότητα για τον οικισμό, εκτός των παραπάνω, αποτελεί η κατασκευή δικτύου ακαθάρτων, με επόμενο βήμα την αντιμετώπιση του προβλήμα-

τος της εικόνας που παρουσιάζει το ορατό σύστημα ηλεκτροδότησης του οικισμού και πρόβλεψη κατασκευής υπόγειου δικτύου.

Δεδομένου ότι οι προτάσεις αυτές ουδέποτε νομοθετήθηκαν ενώ η Ύδρα έχει πολλαπλά χαρακτηριστεί ως προστατευόμενος τόπος από το ΥΠΠΟ, στερείται του απαραίτητου εξειδικευμένου πολεοδομικού πλαισίου προστασίας, το οποίο θα έθετε τους όρους ανάπτυξης, παράλληλα με τους όρους προστασίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, όπως επιτάσσουν οι σύγχρονες αρχές ανάπτυξης και οι επιτακτικές ανάγκες διατήρησης των πολιτιστικών και φυσικών πόρων. Ως αποτέλεσμα, οι πιέσεις δόμησης, καθώς αφορούσαν μεγέθη υπερβολικά και προβληματικές θέσεις, οδήγησαν σε απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας για πλήρη απαγόρευση της δόμησης στον οικισμό.

Η συμβολή της νέας γενιάς

Το μέλλον του τόπου θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη βούληση της τοπικής κοινωνίας και ειδικότερα από τη νέα γενιά, η οποία ελπίζουμε να αποδειχθεί δημιουργική και δυναμική με νέες ιδέες, αγάπη για τον τόπο και αναγνώριση της σημασίας του. Έχει επίσης ιδιαίτερη σημασία η προώθηση πολιτιστικής δημιουργίας στον τόπο και η διατήρηση υψηλής ποιότητας τόπου ζωής. Ο ρόλος της δημοτικής αρχής στη διαμόρφωση του μέλλοντος του τόπου είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. Αρναούτογλου, Χ. *Υδρα*. Εκδόσεις Μέλισσα.
2. Michaelides, C. 1967. *Hydra. A Greek Island Town. Its growth and form*. The University of Toronto Press.
3. Michaelides, C. 2001. *The Aegean Crucible. Tracing vernacular Architecture in Post Byzantine Centurie*. Delos Press.
4. Νάκος, Δ., Ιακωβίδης, Χ. και συνεργάτες. 1983 - 85. *Υδρα. Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο*. Αθήνα.
5. Μαΐστρου, Ε., Καρελάς, Π. και συνεργάτες. 1989 - 90. *Υδρα. Πολεοδομική Μελέτη*. Αθήνα.
6. Fielden, B., Jokilehto, J. 1993. *Management guidelines for world heritage sites*. ed. ICROM: Rome.
7. International Symposium on World Heritage Town. *Safeguarding Historic Urban Ensembles in a time of change. A Management Guide*. Quebec Canada 1991.
8. International Council on Monuments and Sites. *International Charters for Conservation and Restoration*. 2001. Icomos.
9. Rodwell, D. 2007. *Conservation and Sustainability in Historic Cities*. Blackwell Publishing.
10. Νόμος υπ' αρ. 3028, ΦΕΚ 153Α/28-6-2002.